

Fikret Başkaya - “KAPİTALİST KIYAMET” Sermeyi mi dünya mı?

Posted on 11/02/2022

Yazının başlığı, Foti Benlisoy’un Habitus Yayıncılık’tan çıkan harika eserinin başlığı. Alt-başlık insanlığın ve uygarlığın nasıl bir ikileme karşı karşıya olduğunu, nasıl tehlikeli bir kavşağa gelip dayandığını ima ediyor... Aslında kapakta ‘alarm çıkış kapısı’ da bir okla gösterilmiş. Kitap, altı bölüm, 341 sayfadan oluşuyor. Kitabı okuduğunuzda, Türkiye’de yapılan “tartışmaların” ne kadar saçma ne kadar anlamsız ne kadar gerçeklikten kopuk olduğunu göreceksiniz...

Yazar, kitap boyunca edebiyata, felsefeye, mitolojiye, sinemaya, özellikle de kurgu filmlere sıkça gönderme yapıyor. Akademik dünyaya musallat olan ‘uzman yabancılaşmasının’ ötesine geçiyor. ‘Hakikat bütündedir’, ‘gerçek bütündedir’ ilkesinden hareket ediyor. 341 sayfalık metinde tam 709 referans (atıf) yapılmış... Benlisoy’un entelektüel birikiminin hayranlık uyandırmaması mümkün değil...

Bölüm başlıkları da manidar: Canavarlar zamanı, Mükemmel suç, İmhacılık, Bırakınız ölsünler, Felakat komünizmi, Dünya’dan kaçış... Birinci bölümden bir pasaj şöyle: “Mevcut ‘fetret devrinin’ açığa çıkardığı bu ürkütücü canavarlar devrinde kimi zaman ‘Gotik’ diye tabir edilen bir Marksizme, yani kapitalizmin, başrolünde vampirlerin, kurt adamların, yaşayan ölülerin, insan etiyle beslenen zebanilerin, yani canavarların olduğu devrimci bir eleştirisine başvurmamız kaçınılmaz. Böyle bir eleştirinin konusu ve hedefi, insani kapasiteleri nesnelere çeviren, nesneleryse insani güçlerle donatan ‘şeytani’ kapitalizmin yaşam yıkıcı rolü, onun yaşamın yaratılması ve bakımıyla olan çelişkisidir. Pandemi bu çelişkilerin bir ifadesinden başka şey değil.

Kapitalist toplumsal üretim ilişkileri günümüzde öyle normalleşmiş, öyle doğal addedilir hale gelmiştir ki onun eleştirisi, kapitalizmin fantastik ve gizemli süreçlerini görünür kılan bir yabancılaştırma teknikleri cephanesine, bir eleştirel diyalektik prosedürler dizisine gereksinim duyar”. (s. 26) İşte Benlisoy onu çok iyi yapıyor...

Balıkların denizde yaşayıp da denizi bilmedikleri gibi, insanlar da kapitalist bir toplumda yaşıyorlar da kapitalizmi bilmiyorlar. Onu ‘insanlığın normal hali’ sayıyorlar... Oysa kapitalizm ‘insanlığın normal hali’ değil, bir sapmaydı... İnsana ve doğaya zarar vermeden, yaşamın iki temelini aşındırmadan var olamıyor... Bu yüzden kapitalizme kadavra medeniyeti diyorum...

Kapitalizm hiçbir zaman dengeli, insan ihtiyaçlarıyla uyumlu yol alamıyor. Bir krizden diğerine, bir felaketten ötekine savruluyor. Sınırsız büyüme, genişleme, yayılma eğilimine ve dinamiğine sahip netameli bir sistem... Fakat bu dünyanın kaynakları sınırlı... Şimdilerde olduğu gibi, bir zaman geliyor, sınırsız büyümüyü doğal kaynakların sınırına dayanıyor. Kapitalizm bir kutupta yoksulluk yaratmadan, karşı kutupta zenginlik yaratamaz... Üstelik o kadarı da doğa tahribatı pahasına mümkün oluyor... Başka türlü söylersek her ileri aşama yaptığından daha çoğunu bozuyor. Maalesef, beyinleri hâkim ideoloji tarafından köreltilmiş insanlar yıkılanı değil de yapılanı görme eğilimindedirler...

Benlisoy’un gayet güzel anlattığı gibi, kapitalizm sadece işçiyi, canlı emeği sömürerek kâr etmiyor, sermayeyi büyütüyor. “Sermayenin yaşayan emeği sömürebilmek için hâlâ yararlı olan ölü emeği de yok etmesi gerekir. Genç kanı emmeyi sevdiğinden. Cesetleri de öldürür” Yani yaşayanlar üzerinde tahakküm kuran kapitalizm, aynı zamanda ölümlerin de katilidir” (S. 294). Velhasıl felaketleri, yıkımları, savaşları da kâra tahvil etmeyi başarıyor... Savaşlar, pandemiler, doğal felaketler de kâr etmenin, sermayeyi büyütmenin imkânları olarak görülüyor. Geride kalan iki yılda Covid-19 Pandemi’sinin nasıl bir fırsata dönüştürüldüğünü, süper oligarşilerin kârlarını nasıl artırdığını hatırlatmaya bile gerek yok... Yüzyıllık geleneği olan kent merkezlerindeki güzelim hastanelerin neden kapatıldığını, merkeze 20-30 km.

uzak, “Şehir Hastaneleri” denilen ucubelerin neden peydahlandığını, aynı şekilde ‘kentsel dönüşüm’ denilenin neden gündeme geldiğini hiç düşündünüz mü? Bunlar ölü emeğin de kâra tahvil etmenin araçları...

Benlisoy, ekolojik harekete musallat olan Malthus’cu ‘fazla nüfus’ saplantısını ve genel olarak hâkim anlayışın bir bileşeni haline gelmiş olan ‘insan doğası’ iddiasını da kategorik olarak reddediyor... “Üzerimizdeki şu “medeniyet” cilasını (ya da kaplamasını) şöyle azıcık kazıyınca altından bir canavarın çıkacağına dair bu kanaat her yandan üzerimize boca ediliyor. Zamanında Emma Goldman, ‘insan doğası üzerine yapılan benzer yorumlara dair bugün de geçerliliğini koruyan şu satırları yazıyordu: “Zavallı insan doğası, adına ne kadar da korkunç suçlar işlendi! Kraldan polis memuruna, yassı kafalı papazdan öngörüsüz bilim şarlatanlarına kadar her türden ahmak buyurgan bir şekilde insan doğası hakkında konuşma haddini kendinde bulur. Kaçık şarlatanımız ne kadar önemliyse, insan doğasının kötücüllüğü ve zayıflıkları hakkında ısrarı o kadar açık oluyor”. (S. 282-283).

Gerçi kapitalizm yolun sonuna geldi, potansiyelini tüketti ama bu bir mum gibi söneceği anlamına da gelmiyor. Zira, bir sosyal sistemin, bir uygarlığın tarih sahnesini terk etmesi bir canlının ölümü gibi anlık bir şey değildir. Zamana yayılmış bir süreç olarak tezahür eder... Sistemin cehennemi bir savrulmayla yıkıcılığa devam etmesi imkân dışı değil... Ya sen onu öldürürsün ya o senin hesabını görür...

Bu konuda Yazar şöyle diyor: “Dünyanın sonu” ya da “kıyamet”, eski zamanlarda İsrail’in borusunu öttürmesiyle başlayıp bir defada olup bitecek tekil bir olaydı. Şimdiyse “seküler” kıyamet, yani “bizim dünyamızın sonu”, ağır çekimde, alıştırma alıştırma gerçekleşiyor

Bizim kıyametimiz, dünyanın bir felaketten bir başkasına sürüklendiği ekolojik çöküşün distopik dünyası. Farklı biçimlere bürünen bir çoklu krizler, çoklu felaketler zamanı. Zamana yayılan, farklı bağlam ve koşullarda farklı biçimlere bürünüp felaketli sonuçlar yaratan bir “eşitsiz ve bileşik kıyamet” devri”

O halde yapılacak olan da bir sır değil. Vakitlice aracın direksiyonunu sola kırmak, ekososyalist bir geçiş programıyla, komünist topluma giden yolu aralamak. Bunu yapmaya hiçbir engel yok... İrade sahibi insanlar olduğumuza göre...

Hiçbir kitabı elimde kalem olmadan okumam. Bu kitapta altını çizmediğim satır çok değildir... Malûm, çizerek okumak iki kere okumaktır... Nasıl bir dünyada yaşadığınızı merak ediyorsanız buradan buyurun... Sağol, varol sevgili Foti Benlisoy...

Kaynak: [Özgür Üniversite](#)